

In Mexicaanse grensstad voltrekt zich een drama van ongeken- de omvang

Vrouwenmoord in de woestijn

Net zeven jaar is Anahi als haar verminkte lichaam wordt gevonden. In een trommel met cement. Ze is verkracht en op haar hoofd geslagen. Op haar kinderlijk onschuldige gezicht is de ontzetting zichtbaar. Anahi is een van honderden, nee duizenden vrouwen in Mexico die seksueel worden mishandeld en daarna bruut worden vermoord. Dit ultieme kwaad bundelt zich samen in Ciudad Juarez, de grensplaats waar het rijke Westen zich afgrendelt van Latijns-Amerika.

Marie van Beijnum

Op een documentaire komt een geïmproviseerd kerkhof in beeld. Er doemen roze kruisen op met namen als Barbara, Brenda, Laura en Veronica. De kruisen staan op de schamele graven van vermoorde vrouwen in Ciudad Juarez (spreek uit: Sjoedad Goeáres). Met een ingehouden stem vertelt een vrouw in Ciudad Juarez het aangrijpende verhaal van wat háár vijftien jaar oude dochter overkwam. Ze zou naar het ziekenhuis gaan met haar 24 maanden oude baby, en ze keerde niet terug.

Na een paar dagen werd de tienermoeder ergens aangetroffen. Haar ontvoerders hadden haar verkracht en geslagen en in de rug geschoten. „Ik weet niet of er iemand is gearresteerd. Van mijn kleinkind heb ik nooit meer iets gehoord. Die is spoorloos.”

Gewelddadig

Anno 2005 is er sprake van grootschalige vrouwenmoord in Ciudad Juarez. Esther Chavez luidde al in 1992 de noodklok over wat er in Ciudad Juarez gebeurde. Ze richt dan een stichting op die mishandelde vrouwen helpt: Centro de Crisis Casa Amiga. Zij staat aan de wieg van de opstelling van een lijst met namen van vermoorde vrouwen. „Sinds 1993 zijn meer dan 400 vrouwen vermoord en nog eens duizenden verdwenen, van wie nooit meer iets is vernomen.”

Het is niet te geloven. Waarom worden daar zo veel vrouwen vermoord? Sinds 1993 neemt het geweld in Ciudad Juarez zelfs schrikbarend toe. In de deelstaat Chihuahua, waartoe Ciudad Juarez behoort, stijgt het aantal seksuele misdrijven met de dag. Dit jaar werden er in Ciudad Juarez ten minste dertig vrouwen om het leven gebracht. Het heeft er alles van weg dat het beruchte Ciudad Juarez een van de gewelddadigste steden van Mexico is geworden.

Lage lonen

Mexicodeskundige dr. W. G. Pansters van de Universiteit van Utrecht woonde in de jaren tachtig in Ciudad Juarez. Als student. In die tijd was Ciudad Juarez een relatief rustige stad. Sindsdien ging het bergafwaarts. Nadat Mexico toetrad tot vrijhandelsverdragen zochten assemblagebedrijven geschikte locaties waar ze goedkope arbeidskrachten in dienst konden nemen. Ciudad Juarez is zo'n plek. Het ligt bij de grens met Noord-Amerika en de lonen zijn er laag. Ciudad Juarez kreeg een mag-

netische uitwerking op mensen van elders die er een beter bestaan zochten. Op die manier werd Ciudad Juarez een van de belangrijkste industriële centra van Mexico, waar zich onder meer ook de Nederlandse multinational Philips vestigde. Mexico gaat er prat op dat de stad het laagste werkloosheidscijfer van het hele land heeft.

De schaduwzijde van deze blinkende medaille is dat bijna de helft van de inwoners van Ciudad Juarez in absolute armoede leeft. Het arbeiderswerk is zwaar en de uitbetaling minimaal. Rechten hebben de werknemers niet, aldus A. Kaag van de vakbond FNV Mondiaal. Bovendien worden de Mexicaanse vakbonden door de overheid aangestuurd en gecontroleerd. „Werknemers voelen zich niet vertegenwoordigd.” Haar oordeel over Philips in Ciudad Juarez luidt redelijk mild. Laat echter tegenover haar niet de naam van een Koreaans bedrijf vallen. „Verschrikkelijk. Bij de meeste van deze bedrijven is intimidatie van vrouwelijke werknemers schering en inslag.”

Sodom en Gomorra

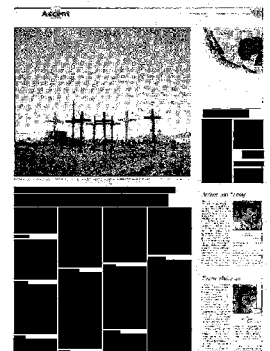
Pansters licht toe dat de sociale samenhang in Ciudad Juarez nul komma nul is. De stad oogt als een lappendeken van naargeestige slaapsteden en troosteloze industriële locaties. In de achterliggende jaren barstte Ciudad Juarez compleet uit zijn voegen. Een plan voor stadsontwikkeling was er niet. Op die manier ontstond er een stad zonder ziel, waar krotten, braakliggend land en industriecomplexen met elkaar om de voorrang strijden. Volledig ontbost, op onvruchtbare droge grond, waar alles gebeurt wat haaks staat op wat God met Zijn schepping voor heeft.

Deze ontmenselijkte stad is het Sodom en Gomorra van Mexico geworden. Pansters wijst op de drugsmafia die in Ciudad Juarez neerstreken – de verdovende middelen worden vanuit Colombia via Mexico naar de VS gesmokkeld. „Waar drugs hun intrede doen, zijn corruptie, geweld en georganiseerde misdaad onvermijdelijk. Dat alles bij elkaar vormt een voedingsbodemp voor een uiterst ingewikkelde structuur.”

In en rond Ciudad Juarez heerst een klimaat van onveiligheid. Tegen dat decor groeide mishandeling en moord op vrouwen uit tot een 'fenomeen'. Vaak zijn het jonge vrouwen van eenvoudige komaf die worden ontvoerd, gevangengehouden en onderworpen aan seksueel geweld, om uiteindelijk te worden gedood. Pansters spreekt van narcosatani-sche rituelen. Hun lichamen worden op verlaten terreinen neergegooid, tussen het afval. Een schrijnende werkelijkheid.

Feminicidio

De meeste slachtoffers zijn studenten en fabrieksarbeidsters. Een vijfde deel van de slachtoffers werkte voor een van de bijna 300 "maquiladoras", zoals de assemblagebedrijven heten. In 1976 wordt voor het eerst de term "feminicidio", vrouwenmoord, gebruikt. De definitie hiervan is moord

door mannen op vrouwen begaan, uit vrouwenhaat. De achtergrond is een Latijns-Amerikaanse maatschappij waarin de verhouding tussen man en vrouw in alle opzichten ongelijk is en waar vrouwen als wegwerpartikelen worden behandeld.

Daarentegen zien vrouwen in de assemblage-industrie een kans om zelf geld te verdienen en zelfstandig te zijn. Triest genoeg betekent het slavenwerk in dergelijke bedrijven voor veel vrouwen een bevrijding. Ze creëren daardoor zelf een bron van inkomsten en dat biedt weer een sprankje geluk en kansen in een door machismo gestempelde cultuur. Anderzijds lijkt het erop alsof de mannen het verlangen van vrouwen naar zelfstandigheid willen afstraffen – met de seksuele daad als extreme uiting van macht en moord als een bizarre afgeleide daarvan.

Autoriteiten

Het moet wrang zijn voor de nabestaanden van vermoorde en verdwenen vrouwen om te ervaren dat hun eigen Mexicaanse overheid niet erg hard van stapel loopt om al die delicten op te lossen, de daders op te sporen en te berechten. Beter gezegd: de autoriteiten doen helemaal niets. Zij houden de vrouwenmoorden onder de pet. Het algemene vermoeden bestaat dat de bestuurders, politici, agenten, gouverneurs en militairen die het land besturen en er toezicht op houden, zelf nauw betrokken zijn bij maffiapraktijken. De journalist Sergio Gonzalez schrijft in zijn boek "Botten in de woestijn" dat „politie en rechterlijke macht samen met een groep invloedrijke ondernemers de grootste politieke en economische criminele macht in Mexico vormen.”

„Zij willen het recht tegengaan. Verder ontkennen zij de nood van nabestaanden en de eis om opheldering en berechting”, stelt Marisela Ortiz Rivera vast. Zij is medeoprichtster van "Nuestras Hijas de Regreso a Casa (Onze Kinderen Terug in Huis)", een organisatie die ervoor vecht dat recht wordt gedaan in de zaak van vermoorde vrouwen in Ciudad Juarez. „De regering houdt veel voor ons verborgen. We betreuren het ten zeerste dat wij notabene het recht moeten zoeken in het buitenland.”

Langere termijn

Maria Guadalupe Morfin is advocaat en sinds 2003 door de federale regering aangesteld als onafhankelijk commissaris ter voorkoming en uitroeiing van het geweld tegen vrouwen in Ciudad Juarez. Zij zegt dat „druk” op de plaatselijke autoriteiten in Ciudad Juarez het enige middel is dat helpt en daarom blijft zij hameren op het aambeeld van vrouwenmoord. Haar activiteiten zijn bijzonder onprettig voor de politie en voor regeringsambtenaren omdat zij via de openbare media de straffeloosheid en de misstanden aan de kaak stelt. Een van die wanpraktijken is dat de lijkschouwingen van vermoorde vrouwen en het verzamelen van bewijzen niet naar behoren worden uitgevoerd. Ook worden autopsierapporten openlijk vervalst.

De juriste stelt dat bij twee derde van de pakweg 400 moorden sprake is van huiselijk geweld of dat ze gerelateerd zijn aan de situatie van Ciudad Juarez als stad aan de grens. „Hiervan zijn de daders be-

trekkelijk gemakkelijk te achterhalen. Maar bij een derde hebben we het over gevallen die passen in het plaatje van psychopatische moordenaars. Van deze moordenaars zijn er twaalf veroordeeld, van wie er één weer op vrije voeten is. Al deze moorden baren ons hevige zorgen. We willen er wat aan doen en dat kan door druk uit te oefenen, maar we zullen pas op de middellange of lange termijn resultaat boeken.”

Europese insteek

De Mexicaanse ambassadeur in Nederland is Sandra Fuentes-Berain. „Ik kan de werkelijkheid niet ontkennen. Het is een onderwerp dat de autoriteiten van mijn land met schaamte moet vervullen”, steekt ze van wal. „Maar wat in Ciudad Juarez gebeurt, geldt natuurlijk niet automatisch voor heel Mexico. Er zijn vele Mexico's in Mexico. Mijn land heeft een ondoorzichtige structuur.”

Jammer genoeg krijgt de lobby om de vrouwenmoord in Mexico daadwerkelijk op de agenda te zetten niet echt voet aan de grond, en gaat het moorden gewoon door.

Hoog tijd dat er wat gebeurt, meent het PvdA-Kamerlid Verbeet. „We moeten minister van Buitenlandse Zaken Bot ervoor laten zorgen dat dit onderwerp op de internationale agenda komt.” Haar CDA-collega Ferrier, die zelf in Mexico studeerde, benadrukt het belang van allianties binnen de Europese Unie om de druk op Mexico te vergroten. Het vrijhandelsverdrag tussen de Europese Unie en Mexico legt namelijk expliciet een verband tussen de handel en de verdediging van de democratie en de mensenrechten. Ferrier: „Mexico moet op zijn eigen verantwoordelijkheid worden aangesproken. Dat geldt ook voor het garanderen van gelijke kansen voor vrouwen. Verder blijft het belangrijk dat er recht wordt gesproken en dat Mexicanen toegang krijgen tot de rechtsgang. Producten van de bedrijven boycotten heeft nauwelijks zin, want dan hebben deze vrouwen geen werk meer. Je moet inzetten op de verbetering van de werkomstandigheden.”

Ook Monica Costa van de mensenrechtenorganisatie Amnesty International beklemtoont het belang van internationale druk. „Wat de vrouwenmoorden in Mexico betreft, moeten we de stoom niet van de ketel afhalen, zeker niet zolang de nabestaanden geen toegang tot het rechtssysteem hebben.”

Emilienne de Leon

„Dit onderwerp raakt me emotioneel. Het is uiterst frustrerend dat het aantal vermoorde vrouwen niet afneemt. Onze regering is verantwoordelijk. Het is onverteerbaar dat ons land het toestaat dat zijn eigen burgers worden omgebracht. De situatie in Ciudad Juarez is slechts het topje van de ijsberg. Vrouwen worden overal ter wereld vermoord. Het economisch stelsel is er debet aan dat vrouwen nog altijd goedkoper zijn dan mannen en geen rechten heb-

ben op de arbeidsmarkt. Er moet iets gedaan worden en het moorden op vrouwen moet nu en meteen stoppen. Men praat over resultaat op de lange- en middel-lange termijn, maar het gaat over levens! We hebben rechtvaardigheid nodig. Ten diepste moet er in Mexico een grondige hervorming komen, met nieuwe wetten en een mentaliteitsverandering. Dat geldt zeker ook voor de media die de vrouw afbeelden als een seksartikkel."

Emilienne de Leon is actief in tal van burger- en vrouwenorganisaties. Momenteel is ze onder meer voorzitter van Semillas, de Mexicaanse Maat-

DE LEON
...frustrerend...

Foto Wereldomroep

schappij voor de Rechten van de Vrouw.

Arsène van Nierop

„In september 1998 werd onze dochter Hester van 28 jaar in Ciudad Juarez vermoord. Ze was net afgestudeerd architect en op doorreis in Ciudad Juarez, op weg naar de VS. Ze had in Mexico haar zusje bezocht, die daar als vrijwilliger schildpadden beschermde. Hester is in een hotelkamer bewusteloos geslagen, verkracht en vermoord. Al op de dag van de moord was het signalement van de dader bekend. Zelfs zijn naam was bekend: Roberto Flores. Daarna werd het stil. De politie was begaan met ons, maar de agenten die met de zaak bezig waren, zijn er na een jaar van afgehaald. Je denkt dat de politie daar handelt zoals de politie hier, zeker omdat ze van alles boven water hadden. Het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft er bij Mexico op aangedrongen dat er meer mensen op de zaak van Hester worden gezet. Nu gaan de FBI en Interpol toch serieus werk ma-

VAN NIEROP
...dat geeft hoop...

Foto Wereldomroep

ken van de moord op Hester. Dat geeft hoop."

Arsène van Nierop is voorzitter van de stichting Hester, die vrouwen in Ciudad Juarez helpt onder het motto "Gerechtigheid voor vrouwen van Ciudad Juarez". Deze week zwengelde zij in Mexico-stad de zaak van de moord op haar dochter opnieuw aan-

Tineke Huizinga

„Een aantal jaren geleden hoorde ik voor het eerst van deze vrouwenmoorden. Het was in verband met een Nederlandse vrouw, een backpacker in Mexico. Ook zij is slachtoffer van de macabere verdwijningen in Ciudad Juarez. Dat zij vermoord is, lijkt aannemelijk. Een reportage liet haar ouders aan het woord. Die toonden de laatste video van haar gemaakt, een vrolijke actieve vrouw die grapjes maakte met degene achter de camera. Ik vond het hartverscheurend om het verdriet en de onzekerheid van de familie te zien. Het is onbegrijpelijk dat de verdwijningen en moorden nu al jarenlang kunnen doorgaan. Het oplossen van deze afschuwelijke moorden is geen prioriteit voor de Mexicaanse overheid, lijkt het. Dit is nu echt een zaak voor druk vanuit Nederland en de EU. Niet voor niets legt het handelsverdrag tussen de EU en Mexico een link met democratie en mensenrechten. Rechten van vrouwen worden ge-

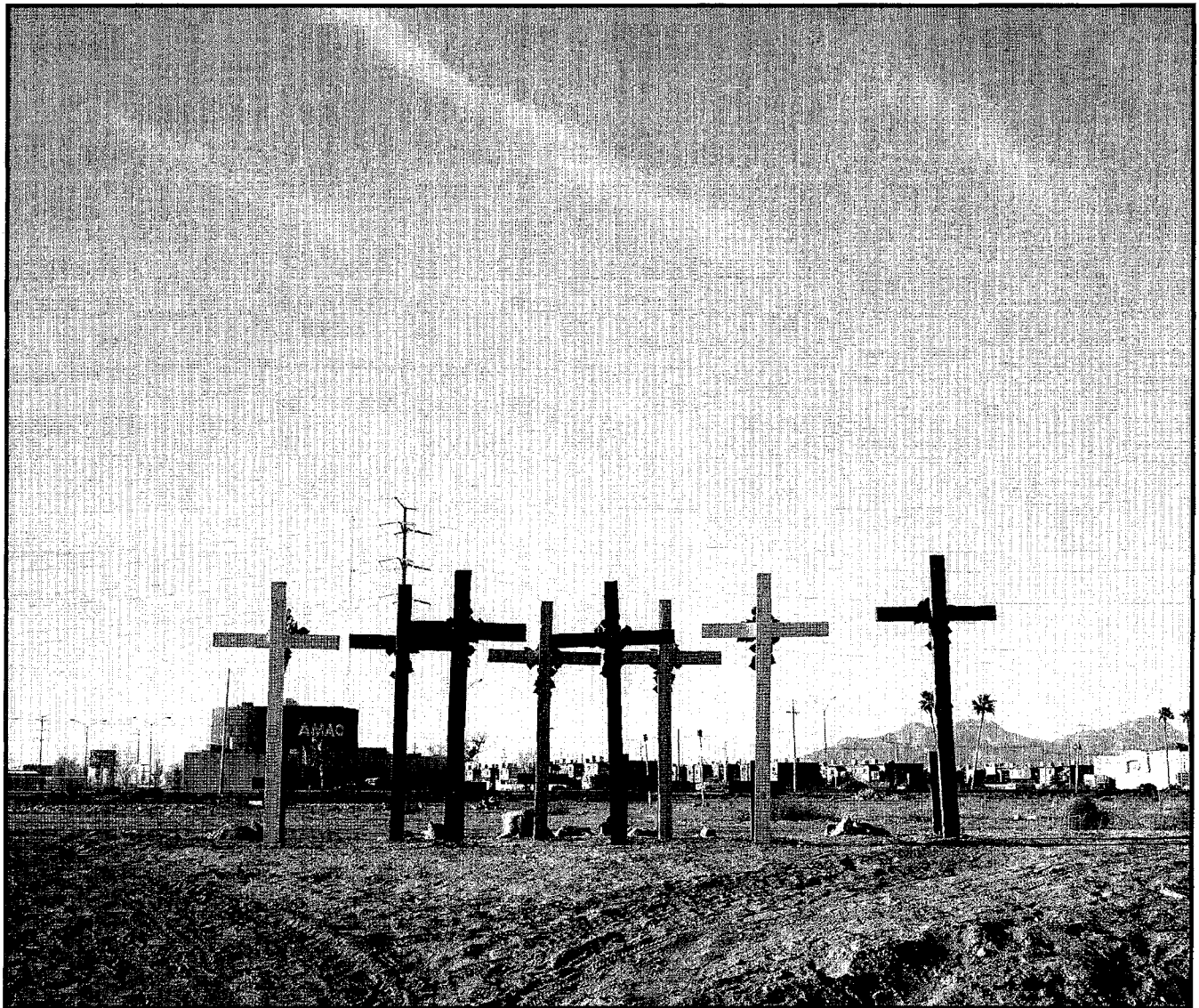

HUIZINGA
...onbegrijpelijk....

Foto RD, Henk Visscher

schonden nu er geen grondig onderzoek komt om de voortdurende moorden te stoppen. Met politieke en economische druk is het nodig Mexico te dwingen de levens van vrouwen te beschermen."

Tineke Huizinga-Heringa is lid van de Tweede Kamer voor de Christen-Unie. Haar portefeuille bevat onder meer buitenlandse zaken.

● Er komen roze kruisen in beeld met namen als Barbara, Brenda, Laura en Veronica. De kruisen staan op de schamele graven van vermorde vrouwen in Ciudad Juarez.

Foto: Antonio Olmos/News/Kitlandse Hoogte